

Inrichtingsplan Hackfort

toelichting op definitief ontwerp

16 november 2016

Natuurmonumenten

Inleiding

Het definitief ontwerp is gebaseerd op het Concept Ontwerp dat een vervolg is op het Functioneel Ontwerp. Over het Functioneel Ontwerp is per mail en telefoon gecommuniceerd met opdrachtgever, het Concept Ontwerp is gepresenteerd en besproken op 22 september 2016. Ter vergadering besproken punten en nadien per telefoon en mail ontvangen opmerkingen zijn zoveel mogelijk verwerkt in een aangepast Concept Ontwerp en meegenomen in het Definitief Ontwerp.

Bij het Concept Ontwerp heeft opdrachtgever door een externe partij een kostenraming laten maken, welke op 25 oktober 2016 besproken is en leidde tot enkele ondergeschikte aanpassingen in het ontwerp.

Belangrijkste uitgangspunt voor het gehele plan is de vernieuwde exploitatie van kasteel en koetshuis en de daaraan gekoppelde wens om een aantal logistieke zaken, waaronder verkeersafwikkeling en parkeren op andere wijze te organiseren. Daarnaast is op verzoek van de tuinbaas gekeken naar de beplantingen in de directe omgeving van het kasteel.

Het Definitief Ontwerp bestaat uit een inrichtingstekening (maatvast op schaal) en voorliggende beknopte toelichting. Tekening en toelichting zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, op tekening genummerde elementen worden hieronder nader toegelicht.

Loofbomen en coniferen

Te verwijderen:

- 3x fijnspar noordelijk van het kasteel, beoordeeld als te concurrerend voor de te handhaven paardenkastanje.
- 2x eik westelijk van kasteel, op termijn visueel concurrerend voor de boomgroep op de heuvel, tevens in de zichtlijn vanaf het kasteel richting het westen. (Indien mogelijk verplanten naar plantvak noordelijk van paardenkastanje en nabij de watermolen.)
- reeds met stip gemarkeerde bomen nabij de brug over de Hackfortse Beek ten zuiden van het kasteel.
- coniferengroep langs de Hackfortse Beek zuidoostelijk van het kasteel. Boomgroep en aantal bomen is indicatief weergegeven op de tekening.
- 1x beuk op het voorplein langs het zuidelijke deel van de toegangsweg. Deze vormt een belemmering in de zichtlijn van de toegangspoort van het voorplein naar het kasteel.
- 3x conifeer en een dode stam met klimop, noordwestelijk van de watermolen. De locatie is indicatief weergegeven op tekening.
- Diverse bomen in het parkbos ten noorden van de moestuin, om ruimte te maken voor het pad naar de nieuwe parkeerplaats. Locatie en aantal is indicatief weergegeven op tekening.

Zie ook foto's op de volgende pagina's.

Te verwijderen loofbomen en coniferen

Twee eiken ten westen van het kasteel

Met rode stip gemarkeerde bomen bij de brug over de Hackfortse Beek

Coniferengroep zuidoostelijk van het kasteel

Beuk op het voorplein

Heesters

De heestergroepen rondom het kasteel zijn in de meeste gevallen sterk uitgegroeid en daardoor rommelig en buiten proportie geworden. Afgezien van een weinig fraai uiterlijk belemmeren zij soms ook zichtlijnen. Uitgangspunt voor het plan is een aantal ovale beplantingsgroepen, met per groep een beperkt sortiment. De aanwezige soorten zijn leidend in de sortimentskeuze, want gebaseerd op uitvoerig onderzoek. In geval van verwijderen van beplanting is te bekijken in hoeverre hergebruik of herplant elders mogelijk is.

Aandachtspunten voor aanleg en beheer:

- Eindbeeld ovale beplantingsgroepen: gesloten beplanting met strakke, vloeiende belijning (ovaal) en een geleidelijke overgang van laag aan de rand naar hoog in het midden.
- Tuin ten westen van kasteel beheer als bloemenweide met evt. gemaaide paden. Indien nodig egaliseren en inzaaien met geschikt mengsel. Zitplekken frequenter maaien als gazon. Beheersen populierzaailingen.
- Vanuit het kasteel (en vanaf nieuwe kasteelterras) is een fraai uitzicht in noordwestelijke richting. Door de recent verwijderde bossage te beheren als kruidenrijk grasland blijft dit zicht behouden.

Heesters (vervolg)

Specifiek voor de verschillende beplantingsgroepen:

- B1, ten noordwesten van het kasteel, bestaat uit o.a. hibiscus, roos, sleedoorn. Geheel verwijderen en aanplant van ovale groep met Aesculus parviflora.
- B2, noordelijk van de paardenkastanje, bestaat o.a. uit esdoornopslag. Herzien tot ovaal plantvak, handhaven Viburnum, herplantte eik als centrum, aanvullen met grotere groepen volgens het sortiment conform B1.
- B3, plantvakken westelijk van kasteel, bestaat o.a. uit hibiscus, roos, vlier en esdoornopslag. Deze vakken geheel verwijderen t.b.v. nieuw terras. Twee nieuwe plantvakken aan weerszijden van het terras, waarin hergebruik van de hortensia's die thans evenwijdig langs de gevel staan. Heraanplant van goed gevormd leifruit (volgens verschillende leivormen) tegen de rekken tegen de kasteelmuur, hier onderlangs een strook bodembedekker (Waldsteinia).

B3

B3

Heesters (vervolg)

- B4, beplantingsgroep zuidwestelijk van hoektoren, bestaat uit roos. Middels gerichte snoei hermodelleren tot een ovaal plantvak. Onkruidbeheersing en strak gestoken grasrand.
- B5, groep rozen zuidoostelijk van en hoektoren. Plantvak geheel verwijderen, geen herplant, inzaai gras/bloemenmengsel.
- B6, onderbeplanting nabij brug. Verwijderen dood hout (liggend, hangend en staand). Handhaven hulst, verwijderen kromme afhangende tak. Geen aanplant.
- B7, onderbeplanting langs pad naar brug: verwijderen houtige gewassen (o.a. hazelaar, sering, braam, taxus en esdoornopslag), handhaven bodembedekkers (o.a. lelietjes der dalen, klimop en maagdenpalm). Geen aanplant.
- B8, heestervak ten noordoosten van kasteel, onder verschillende esdoorns, bestaat uit sering, spierstruik en roos. Uitbreiden tot ovaal plantvak met gebruik van bestaand sortiment in grotere groepen (zonder roos).

B4

B6

B8

Heesters (vervolg)

- B9, rhododendron langs voorplein ten noordwesten van watermolen: gericht snoeien om een geleidelijke overgang van laag aan de rand naar hoog in het midden te krijgen.
- B10, op zuidwesthoek van Koetshuis: aanvullen van bestaand plantvak tot dicht gesloten begroeiing door bijplant met rhodendron van dezelfde soort als aanwezig.
- B11, plantvak naast terras achter Koetshuis: haag verplaatsen (verplanten of nieuw). Bestaande beplanting handhaven, aanvullen met hoger wordende heestersoorten op de achtergrond, bijvoorbeeld: Hibiscus, Hortensia, Sneeuwbal, Viburnum bodnantense. Eventueel een bodembedekker als ondergroei.

B9

B10

‘Hulstprieel’

Ten zuiden van het kasteel, in het grasland naar de Hackfortse Beek staat een bijzondere hulstgroep. De bomen zijn zodanig opgekroond dat een soort ‘prieel’ is ontstaan.

Gezien de grootte van de hulsten en vergeleken met oude afbeeldingen (zie volgende pagina's), stamt de groep uit het begin van de 19^e eeuw. Uit de historische afbeeldingen kan opgemaakt worden dat de groep begonnen is als een ovaal wintergroen heesterperk, vanouds bolvormig gesnoeid. Later zijn de bomen opgekroond en is een bedekt prieel ontstaan.

Theorieën dat de bomen in een bijzonder spiraalvormig patroon zijn geplant zijn, lijken niet erg aannemelijk. Ook thans staan de diverse bomen in een rechte lijn. Een beknopte literatuurstudie levert geen aanwijzingen voor een spiraalvorm of hulstprieel.

Gekozen wordt om het historische ovale en bolvormige perk te herstellen, waarmee ook de zuidzijde van het kasteel meer ruimte en licht krijgt en intenser met de beek wordt verbonden.

Voorgesteld wordt om te starten met het kniehoog afzetten van de bestaande hulst en indien nodig te zijner tijd bij te planten.

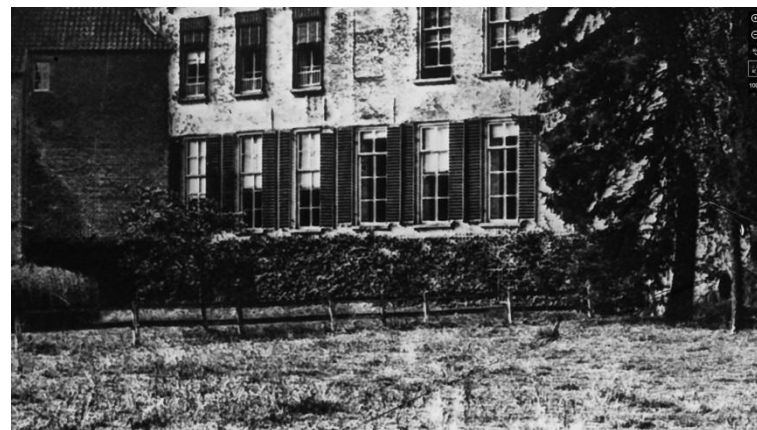
Verder wordt voorgesteld om niet langer te spreken van ‘hulstprieel’ maar van ‘hulstgroep’.

'Hulstprieel' (vervolg)

*De hulstgroep gezien vanaf de Hackfortse Beek, ca. 1930.
(Herkomst ansichtkaart: Gelderland in Beeld.)*

*De hulstgroep gezien vanaf de Hackfortse Beek, ca. 1944.
(Herkomst: RCE.)*

'Hulstprieel' (vervolg)

De hulstgroep gezien vanaf de voorzijde van het kasteel, ca. 1949. (Herkomst RCE.)

De hulstgroep vanuit het zuidwesten, 1984 (Herkomst: RCE.)

'Hulstprieel' (vervolg)

De hulstgroep in 2011. (Herkomst: Cascade Weblog, foto Carla Oldenburger.)

De hulstgroep gezien vanaf de Hackfortse Beek, 2016.

De hulstgroep gezien vanuit het zuidwesten, 2016.

De hulstgroep gezien vanaf de eerste verdieping van het kasteel, 2016.

Bepanting nabij de nieuwe parkeerplaats

- B12, ten noorden van de moestuinschutting. Ruimte maken voor pad naar nieuwe parkeerplaats door verwijderen van struiklaag.
- B13, in de zuidwesthoek van de nieuwe parkeerplaats. Verwijderen van alle bepanting (indien mogelijk sparen grote hazelaar). In noordelijke richting aanvullen met bosplantsoen als afscherming tussen parkeerplaats en bos.

B13

B13

Beplanting nabij de nieuwe parkeerplaats (vervolg)

- B14, tussen nieuwe parkeerplaats en moestuinschutting: verwijderen bladstort en aanplant met bosplantsoen,
- B15, ter plaatse van nieuwe toegang naar parkeerplaats: verwijderen struik en boombeplantingen.
- B16, noordelijk van nieuwe toegangsweg ter hoogte van de te dempen watergang: aanvullen met bosplantsoen, sortiment in overeenstemming met aangrenzend bos.

B14

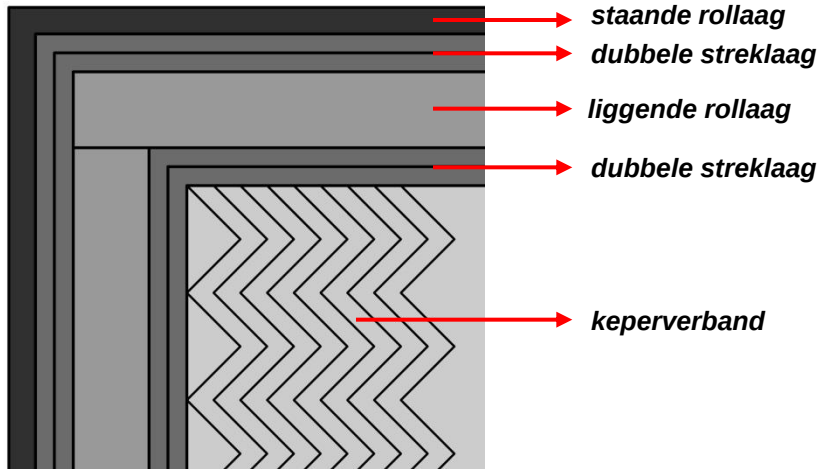
Wegen, paden en verhardingen

Er worden (met uitzondering van de nieuwe parkeerplaats) geen nieuwe materialen geïntroduceerd, gekozen is om aan te sluiten bij bestaande paden of verhardingsvlakken, inclusief een vergelijkbare opsluiting.

- V1: nieuw terras aan westgevel kasteel. Incl. verwijderen/verplanten plantvakken (zie B3). Afmeting 15 x 8 m, uitvoeren in klinkers, keperverband, opsluiting met dubbele strek en rollaag. (Zie detail volgende pagina.)
- V2, terras bij tuinbeeld ten zuidwesten van kasteel: verwijderen bestrating en omvormen tot bloemrijk gras.
- V3, terras bij zuidelijke toren: vergroten naar $\pm 5 \times 2,5$ m. uitvoeren in klinkers, straatverband en opsluiting conform bestaand.
- V4, parkeerplaats ten westen van Koetshuis: uitbreiden tot 12 plekken (waaronder 2 voor mindervaliden), uitvoeren in halfverharding. Markering van de parkeerplekken middels een enkele opsluitband 50x100x1000 mm, kleur: grijs. Bebording voor de mindervalide en de personeelsplekken.
- V5, toegangspad naar lift in toren: breedte 1,50 m, uitvoeren in klinkers, halfsteensverband, kantopsluiting als aanliggende verharding. Aandachtspunt is het maximaal gewenste hellingspercentage voor rolstoelen en rollators.
- V6, voor de poort naar het voorplein: aanpassen diverse padaansluitingen, conform bestaande halfverhardingsmateriaal en opsluiting.
- V7, nieuwe pad naar bergschuur t.b.v. vuilcontainers: uitvoeren in verstevigd gras, grasbeton of geogrid t.b.v. rolcontainers.
- V8a, uitbreiding terras achter koetshuis en aansluitend pad van klinkerverharding (optioneel). Afmeting 9,5 x 15 m., betontegels in blokverband conform bestaande terras. Twee treden in muur hellingbaan en verwijderen haag. Let op: i.v.m. hoogteverschil naar tuin van tuinmanswoning kan een lage kering nodig zijn. Één en ander afhankelijk van exploitatie van kasteel en koetshuis.
- V8b, terras aan zuidzijde van koetshuis (optioneel): klinkerverharding in keperverband, kantopsluiting als aanliggende verharding. Realisatie afhankelijk van exploitatie van kasteel en koetshuis.
- V9, fietsenstalling en opstelplek bij entree moestuin: gedeelte halfverharding omvormen naar gras en gedeelte gras naar halfverharding.
- V10, pad door moestuin: omvormen van gras naar halfverharding, handhaven huidige breedte met houten kantplanken als begrenzing van de moestuinbedden.

Wegen, paden en verhardingen (vervolg)

V1

V6

Nieuwe parkeerplaats

- V11, nieuw pad van nieuwe parkeerplaats naar moestuin. Uitvoeren in halfverharding, breedte 2.0 m., opsluiten met strook van klinkers, conform bestaande paden. Tevens opheffen zandpad langs composthoop en aanpassen tracé zandpad door de eikenlaan ten oosten van de vijver.
- V12, nieuwe toegangsweg naar parkeerplaats. Uitvoeren in halfverharding, zonder opsluiting. Gedeeltelijk over te dempen watergang.
- V13, bestaande weg Hackfortselaan: verstevigen met halfverharding, zonder kantopsluiting.
- V14, nieuwe parkeerplaats:
 - verhoogde bermen met bloemrijk gras, opsluiting middels trottoirband (15 cm breed), hoogteverschil ± 12 cm
 - rijweg uitvoeren in halfverharding
 - parkeerplekken in verstevigd gras, middels grasbeton of geogrid. Geen opsluiting tussen rijweg en parkeerplek. Geen markering van de parkeerplekken. Optioneel: vakken markeren met steentjes in het geogrid. Mindervalideplekken aanduiden met borden.
 - afwatering: zo min mogelijk gebruik van (straat)kolken. Kolk in trottoirband is acceptabel.
- Haag tussen en om parkeerstroken: meidoorn, eindbeeld: 0,50 m. breed en 1,40 m. hoog.
- Verlichting zie volgende pagina.

Inrichtingselementen

- i1, houten hek bij noordoostelijke kasteeltoren: verwijderen.
- i2, hondenhek aan westgevel koetshuis: herbouw met oorspronkelijk materiaal aanwezig bij NM.
- i3, fietsenstalling bij entree moestuin: uitbreiding bestaande fietsenrekken, indien nodig (ver)plaatsen oplaadpunten.
- i4, haag tussen watermolen en tuinmanswoning: vervangen door zwart stalen spijlenhekwerk. (Poort met leeuwen vraagt om zorgvuldig en bijpassend hek.) Materiaal en afmeting conform de openslaande delen van de poort. (Zie detail zie volgende pagina.)
- i5, raster om weide t.p.v. nieuwe parkeerplaats: verwijderen, incl. ruigte (braam) in en langs raster.
- i6, moestuinschutting: aanbrengen afsluitbare poort. Tevens verplaatsen compostplek.
- i7, rokersplek ten zuiden van kasteelentree: plaatsen peukenpaal, zwart staal.
- i8, verlichting van Baakseweg, over nieuwe parkeerplaats, langs wandelpad naar koetshuis: conform bestaande lage armaturen tussen zuidelijke parkeerplaats en watermolen.
- i9, verlichting tussen de parkeervakken: hoge armaturen. Type en exacte locatie n.t.b. (Eventueel verplaatsen lichtmasten vanaf huidige zuidelijke parkeerplaats.)

Overige bebording, verzinkbare palen en informatiepanelen conform de cultuurhistorische bebordingslijn van Natuurmonumenten en het voorstel van Imke. Streven naar minimalisering van bebording (in aantal en maat).

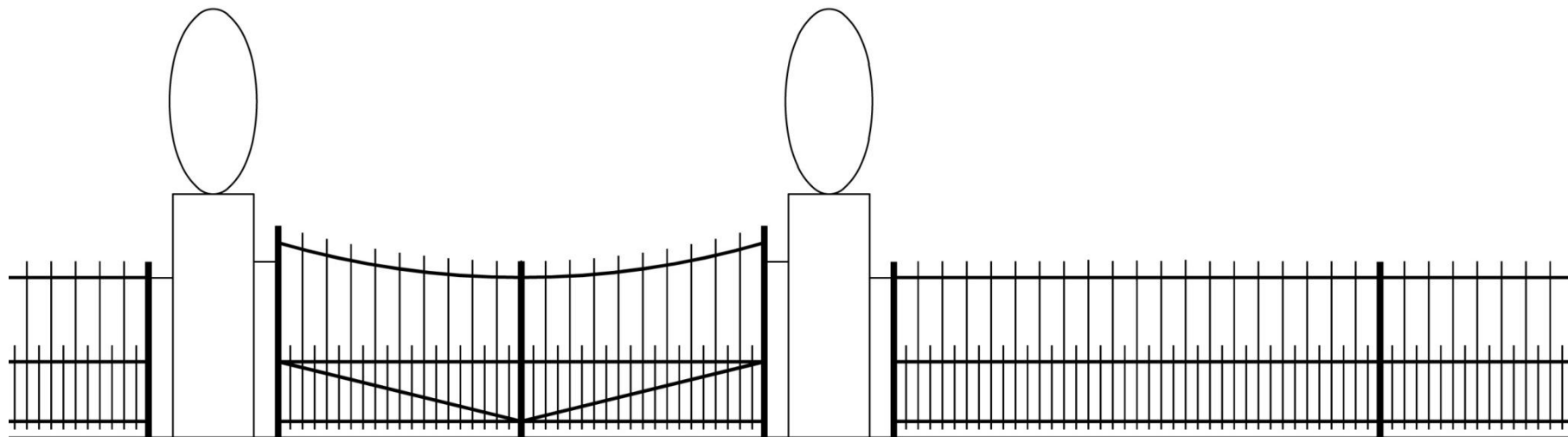
i1

i6

i8

i4

SB4 Bureau voor Historische Tuinen, Parken en Landschappen

Costerweg 1-P

6702 AA Wageningen

www.SB4.nl